

INŽENIRSKO SEIZMOLOŠKI TERMINOLOŠKI SLOVAR Engineering Seismological Terminology Dictionary

Andrej Gosar* 550.34:624(038)=163.6=111(049.3)

Povzetek Abstract

Inženirsko seizmološki terminološki slovar, ki ga je več kot 20 let pripravljala dr. Janez K. Lapajne, obsega seizmološke, tektonske in seizmotektonske termine, ki so pomembni za seizmologijo, inženirsko seizmologijo in potresno inženirstvo ter druge sorodne vede. Založnika Amebis d.o.o. in Agencija RS za okolje sta ga objavila na spletnem slovarskem portalu Termania. Slovar vsebuje 413 geselskih člankov. Njegov avtor je nekatere terminske sklope, ki so podlaga slovarju, med letoma 1989 in 2011 občasno objavil v rubriki Strokovna beseda revije Ujma. Slovar je namenjen predvsem strokovnjakom s področja seizmologije, geologije in potresnega inženirstva, pa tudi drugim, ki pišejo o potresih in potresni problematiki.

Engineering Seismological Terminology Dictionary, prepared by Dr. Janez K. Lapajne during more than 20-year period, comprises seismological, tectonic and seismotectonic terms, which are important for seismology, engineering seismology, earthquake engineering and related sciences. It is published online on the Termania dictionary portal by publishers Amebis d.o.o. and Slovenian Environment Agency. The dictionary includes 413 entries. Some thematic chapters, on which the dictionary is based, were periodically published by the author between 1989 and 2011 in Professional Language Section of the Ujma journal. The dictionary is primarily intended for seismologists, geologists and earthquake engineers, but also for all others involved in writing about earthquakes and seismological issues.

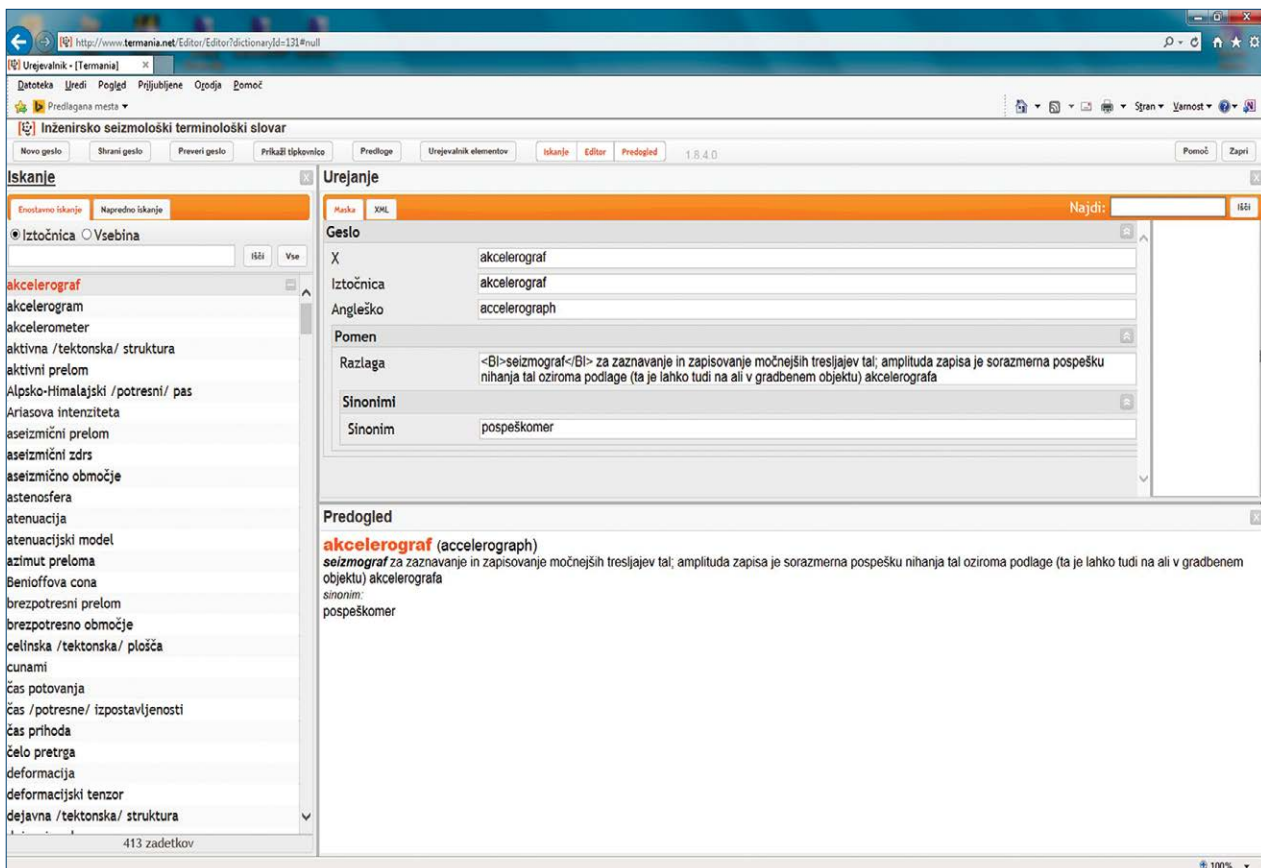
Dr. Janez K. Lapajne je v rubriki Strokovna beseda revije Ujma več kot 20 let objavil poglobljene prispevke o seizmološki terminologiji. Od leta 1989 do 2011 je izšlo enajst takih prispevkov, ki so navedeni na koncu te predstavitev slovarja, in sicer med viri in literaturo. Njegova velika želja je bila, da bi jih nadgradil s celovitim terminološkim slovarjem. Z velikim zanosom je posvetil svoja zadnja leta prav temu pomembnemu delu. Kljub hudi bolezni je Inženirsko seizmološki terminološki slovar izpopolnjeval prav do konca, vendar njegovega izida žal ni dočakal, saj ga je aprila 2012 prehitela smrt.

Njegovi dolgoletni sodelavci smo se, tudi na pobudo pokojnikove družine, odločili delo dokončati in poskrbeti, da bo ugledalo luč sveta. Slovar smo uredili Martina Čarman, Barbara Šket Motnikar, Mladen Živčič in Andrej Gosar, sodelovali pa so tudi drugi sodelavci Urada za seizmologijo in geologijo Agencije RS za okolje. Delo pri slovarju nam je pomenilo velik izziv in obudilo veliko prijetnih spominov na številne terminološke diskusije, ki smo jih imeli s pokojnim avtorjem. Ko

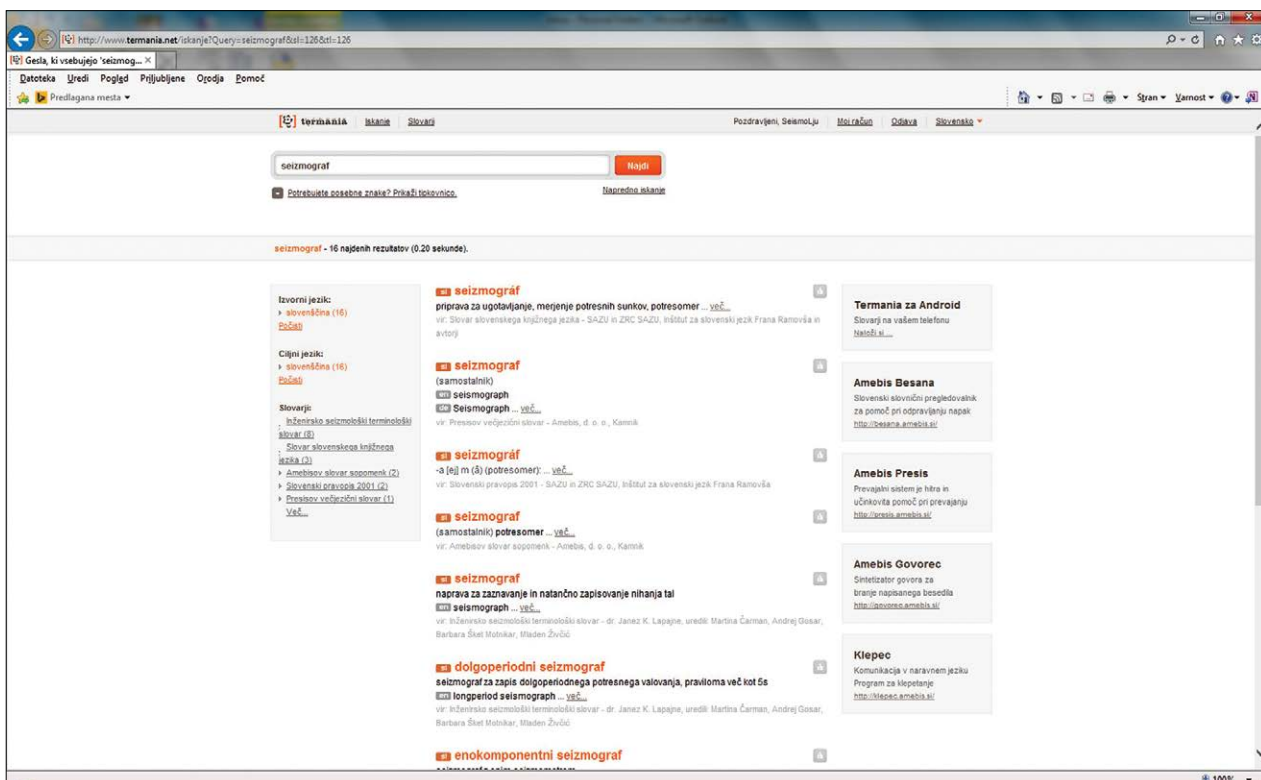
smo iskali način za objavo slovarja, smo hitro spoznali, da bo v današnjem času gotovo imel širši doseg in večjo uporabo, če bo to spletni slovar. Na srečo imamo v Sloveniji po zaslugi podjetja Amebis d.o.o. iz Kamnika zelo kakovosten, učinkovit in obnem preprost slovarski portal Termania (<http://www.termania.net>), ki je ob koncu leta 2013 obsegal 38 terminoloških slovarjev. Odločitev, da k njim dodamo tudi Inženirsko seizmološki terminološki slovar, zato ni bila težka. Pri tem smo bili zelo veseli, da smo z Mirom Romihom iz podjetja Amebis hitro vzpostavili zelo tvorno sodelovanje. Ker nihče izmed nas nima posebnega slovarskega in jezikovnega znanja in smo pri takem slovarju vsi delali prvič, smo se sprva namreč kar malo bali, ali nismo pri urejanju zagrešili preveč začetniških napak. Ker pa je bilo že avtorjevo delo očitno zelo dobro in temeljito zastavljeno, je bil ta strah odveč in pretvorba gradiva v spletni slovar presenetljivo netežavna, vsa odprta vprašanja pa smo razmeroma hitro rešili.

Slovar vsebuje 413 geselskih člankov, za katere so dani natančna razlaga, sinonimi in angleški prevod. Obravnavani so vsi glavni seizmološki pojmi, povezani z nastajanjem, merjenjem in analiziranjem potresov ter ocenjevanjem potresne nevarnosti. Čeprav gre predvsem za inženirski slovar, so zelo podrobno obravnavani

* dr., Ministrstvo za kmetijstvo in okolje, ARSO, Urad za seizmologijo in geologijo, Dunajska cesta 47, Ljubljana, andrej.gosar@gov.si

Slika 1: Inženirsko seizmološki terminološki slovar v urejevalniku spletnega slovarskega portala Termania
 Figure 1: Engineering Seismological Terminology Dictionary in the entry editor of the Termania online dictionary portal.

Slika 2: Slovarki spletni portal Termania omogoča sočasno iskanje gesel prek več kot 40 terminoloških in večjezičnih slovarjev ter učinkovito filtriranje rezultatov.
 Figure 2: The Termania online dictionary portal allows simultaneous search of terms across more than 40 terminology and multilingual dictionaries, and effective filtering of results.

geološki pojmi, povezani s potresi, od tektonike plošč, ki je glavni vzrok nastajanja potresov, do strukturne geologije, tektonike in seizmotektonike. Zelo razčlenjen je tudi sklop, povezan z ocenjevanjem potresne nevarnosti, kar odraža glavno strokovno področje avtorjevega delovanja v zadnjem desetletju pred upokojitvijo.

Slovar je namenjen predvsem strokovnjakom s področja seizmologije, geologije in potresnega inženirstva, zelo uporaben pa bo tudi za študente geofizike, geologije, gradbeništva in drugih raziskovalnih področij ter za vse, ki pišejo o potresih in potresni problematiki, tudi novinarje. Žal se v medijih še vse prevečkrat pojavlja napačna raba osnovnih seizmoloških pojmov, kot je magnituda ali intenziteta potresa, ko se poroča o domačih ali večjih tujih potresih. Zato lahko le upamo, da bo tudi ta slovar, ki bo vsakemu piščočemu oddaljen le nekaj klikov na svetovnem spletu, pripomogel, da bo napačne rabe čim manj. Čas bi že bil, da v medijih enkrat za vselej nehamo uporabljati magnitudo po Richtertju, saj magnitude danes ne določamo več tako, kot jo je eden izmed pionirjev sodobne seizmologije Charles Richter pred sedemdesetimi leti. Tudi pri intenziteti potresa vsaj v Evropi že zelo dolgo ne uporabljamo več Mercallijeve lestvice, nadomestila jo je evropska potresna lestvica. V slovarju so vse neustrezne rabe strokovnih terminov jasno opisane.

Strokovna terminologija je v jeziku, ki ga govori in piše le dva milijona ljudi, med katerimi je strokovnjakov, ki se ukvarjajo z različnimi področji seizmologije, v najboljšem primeru nekaj deset, vedno izziv. Veliko se jih tako najprej sreča z angleškimi izrazi in šele potem začnejo iskati ustrezne slovenske izraze. To lahko vodi v pretirano uporabo tujk oziramo površno poslovenjenje tujih izrazov. Janez K. Lapajne se je zelo potrudil pri iskanju dobrih slovenskih terminov in promoviranju njihove uporabe. Zakaj bi na primer uporabljali besedno zvezo epicenter potresa, če imamo zelo lep slovenski izraz nadžarišče potresa? Poseben izziv so za avtorja predstavljali slovenski tektonski in seizmotektonski pojmi, čeprav je bil po izobrazbi fizik. Ugotovil je namreč, da v Geološkem terminološkem slovarju iz leta 2006 to področje ni dovolj dobro pokrito in da številni pomembni pojmi manjkajo.

Janez K. Lapajne se je dobro zavedal, da vseh terminoloških zank ne bo mogel rešiti sam, zato je bil njegov namen s slovarjem izzvati tudi druge slovenske seizmologe, geologe in gradbenike, da izpolnijo vrzeli v slovenski seizmološki terminologiji na njihovih področjih. Velika prednost spletne izdaje slovarja je, da z dopolnitvami in popravki ne bo treba čakati na novo tiskano izdajo, ki ni nikoli gotova, temveč je slovar živ in se lahko sproti dopolnjuje. Uredniki in izdajatelji Inženirskega seizmološkega terminološkega slovarja se zato priporočamo za popravke in dopolnitve vseh njegovih uporabnikov.

Viri in literatura

1. Amebis, 2014. Slovarski sistem Termania. <http://www.termania.net>.
2. Pavšič, J. (ur.), 2006. Geološki terminološki slovar. ZRC SAZU, 331 str.
3. Lapajne, J., 1989. Strokovna beseda, Osnovni izrazi s področja seizmologije. V: Ujma 3, 121–122.
4. Lapajne, J., 1990. Strokovna beseda. Dopolnitev predloga enotnega poimenovanja in razvrščanja nesreč. V: Ujma 4, 204.
5. Lapajne, J., 1991. Strokovna beseda. Pojmovnik nekaterih seizmoloških izrazov. V: Ujma 5, 270.
6. Lapajne, J., 1995. Strokovna beseda. Potresoslovno izrazoslovje. V: Ujma 9, 288.
7. Lapajne, J., 1996. Strokovna beseda. Seizmološko in seizmotektonsko izrazje. V: Ujma 10, 299.
8. Lapajne, J., 1997. Strokovna beseda. Ponovno o magnitudi in intenziteti potresa. V: Ujma 11, 311–312.
9. Lapajne, J., 1998. Strokovna beseda. Potresno območje. V: Ujma 12, 245.
10. Lapajne, J., 2007. Strokovna beseda. Seizmologija – makroseizmični pojmi. V: Ujma 21, 319–323.
11. Lapajne, J., 2008. Strokovna beseda. Nekateri tektonski, seizmotektonski in seizmološki termini – 1. del. V: Ujma 22, 245.
12. Lapajne, J., 2009. Strokovna beseda. Nekateri tektonski, seizmotektonski in seizmološki termini – 2. del. V: Ujma 23, 245.
13. Lapajne, J., 2011. Strokovna beseda. Nekateri tektonski, seizmotektonski in seizmološki termini – 3. del. V: Ujma 25, 322–327.